

Proszę zapoznać się z poszczególnymi etapami realizacji czynności spedycyjnych, potrafić scharakteryzować każdy z etapów. Pod pojęciem zleceniodawcy rozumiemy klienta zgłaszającego najczęściej potrzebę transportową, która zapisywana jest w zleceniu spedycyjnym (powinno ono być sporządzone szczegółowo, aby wszystkie kwestie były doprecyzowane). Jeśli spedytor nie posiada własnego taboru (pojazdy którymi dysponuje) zawiera umowy z przewoźnikami celem realizacji zlecenia klienta. Klient ma obowiązek przygotować odpowiednio towar, oznaczyć go, posiadać dokumentację na niego. Niedopuszczalne jest zatajenie przed spedytorem informacji o towarze jaki chcemy przewieźć (tzn. w zleceniu wpisujemy towar, opakowanie, wielkość, masa – a fizycznie w podanych opakowaniach przewozimy inny towar). Niesie to za sobą poważne konsekwencje. Proszę pisemnie odpowiedzieć na następujące pytania wraz z uzasadnieniem:

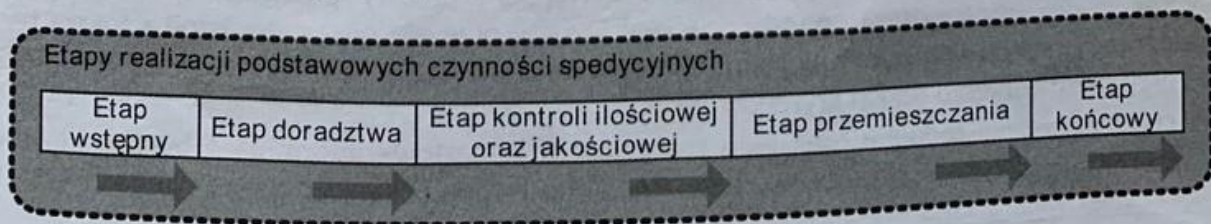
- Czy kolejność etapów realizacji czynności może zostać zamieniona?
- Czy spedytor (nie posiadający własnego taboru) wybierając zewnętrznego przewoźnika wybiera pierwszego z brzegu, czy kieruje się jakimiś kryteriami?
- Kto odpowiada przed klientem (spedytor czy przewoźnik) jeśli towar nie dojedzie do klienta na czas?
- Czy spedytor może w trakcie i po realizacji usługi przewozowej podnieść całkowitą wartość usługi pomimo wcześniejszych ustaleń z klientem?
- Czy spedytor może zażądać od zleceniodawcy przedpłaty za wykonanie usługi?
- Czy klient dzień przed planowym wykonaniem zlecenia może je anulować?
- Czy klient ma obowiązek ubezpieczać towar, który będzie przewożony?
- Co może zrobić spedytor (usługa wykonana terminowe i kompletnie) gdy klient nie chce zapłacić za wykonaną usługę?
- Czy spedytor realizując zlecenie spedycyjne na terenie Unii Europejskiej (pomiędzy krajem A i krajem B) realizuje transport z przekroczeniem granicy celnej?
- Czy towar nieposiadający dokumentacji (świadczenie pochodzenia, specyfikacja towarowa, faktura) może zostać transportowany?

23.2. Ogólne czynności spedycyjne

W tym rozdziale poznamy:

- etapy realizacji czynności spedycyjnych,
- sposób w jaki spedytora przyjmuje zlecenia,
- kryteria wyboru środka transportu,
- krótką charakterystykę czynności związanych z odprawą celną przesyłek.

Prowadzenie działalności spedycyjnej wiąże się z wykonywaniem określonych czynności, które są realizowane stopniowo, w ramach kilku etapów. Etapy te prezentuje rysunek 23.1.

Rys. 23.1. Etapy realizacji czynności spedycyjnych

W etapie wstępnym spedytor udziela klientowi jedynie ogólnych informacji na temat możliwości organizacji procesu transportowego zgodnie z oczekiwaniami zleceniodawcy. Oczekiwania te mogą dotyczyć przykładowo przewozu produktów, które muszą być specjalnie zabezpieczone, a czas przewozu nie może być dłuższy niż 2 dni. Oczywiście, takich oczekiwań ze strony klientów może być bardzo dużo, a rolą spedytora jest wstępna weryfikacja możliwości ich realizacji.

Kolejny etap, czyli doradztwo, jest już bardziej złożony, a spedytor opracowuje szczegółowy plan przewozu. Plan ten musi zawierać takie informacje jak wybór środka transportu oraz przewoźnika, który będzie odpowiedzialny za przewóz. Dodatkowo, spedytor w tym etapie musi uwzględnić wszelkie istniejące regulacje prawne, np. dotyczące przewozu towarów niebezpiecznych, ponadgabarytowych czy szybko psujących się. Do opracowania planu przewozu niezbędne są też informacje dotyczące wymagań klienta oraz podziału odpowiedzialności stron kontraktu (gestia transportowa). Po opracowaniu szczegółowego planu przewozu, spedytor jest w stanie podać **kalkulację cenową**, która **umożliwi klientowi podjęcie decyzji o wyborze lub odrzuceniu przygotowanej przez spedytora oferty**. W przypadku zaakceptowania oferty przez zleceniodawcę musi on wystawić **zlecenie spedycyjne**, które jest **podstawą do zawarcia kontraktu** pomiędzy spedytorem a klientem. Zgodnie z zapisami umieszczonymi w **Ogólnych Polskich Warunkach Spedycyjnych** (OPWS), **zlecenie spedycyjne** powinno określać zakres zalecanej usługi, rodzaj i właściwości przesyłki, znaki i numery poszczególnych sztuk, ich liczbę, masę, wymiary, objętość oraz wszelkie inne dane oraz dokumenty potrzebne do prawidłowej realizacji zlecenia. Zlecenie spedycyjne może być przekazywane w formie papierowej, elektronicznej lub ustnie.

Działalność spedycyjna opiera się na umowach. Wspomniany powyżej **kontrakt pomiędzy spedytorem a zleceniodawcą (czyli umowa) może być zawarty na kilka sposobów**, przykładowo:

- jednorazowo, na przewiezienie określonego towaru,
- czasowo, na przewiezienie danej partii towaru (np. 300 palet w ciągu miesiąca),
- czasowo, np. na okres jednego roku i regularny przewóz konkretnego ładunku.

Warto zauważyć, że pierwsze dwa etapy nie przynoszą firmie spedycyjnej zysku, gdyż spedytor musi zainwestować swój czas w przygotowanie oferty, która nie zawsze może być zaakceptowana przez zleceniodawcę. Zatem istotne jest, aby rzetelnie i dokładnie przygotować ofertę oraz zapewnić wysoką jakość świadczonych usług, gdyż coraz częściej spotykane są sytuacje, gdzie zleceniodawca wybiera ofertę droższą, ale cechującą się wyższą jakością świadczonych usług. Dlatego też, spedytor powinien być gotowy do pomocy zleceniodawcy w każdym z omawianych w rozdziale etapów.

W przypadku zawarcia kontraktu pomiędzy spedytorem a zleceniodawcą konieczne jest także **zawarcie umowy przewozu pomiędzy spedytorem a przewoźnikiem**, który będzie realizować transport. Jednak przed zawarciem umowy przewozu spedytor musi wybrać środek transportu, którym będzie realizowany przewóz oraz przewoźnika (może też realizować przewóz własnym taborem). Wybór środka transportu oraz przewoźnika prowadzi się przy uwzględnieniu takich kryteriów jak¹⁴:

- charakterystyka ładunku oraz jego podatność transportowa informująca między innymi o tym, jak długo towar może być przewożony i przy pomocy jakich gałęzi transportu,

¹⁴ Tamże, s. 25.

- nośność i ładowność pojazdu,
- rodzaj nadwozia (dostosowanie do ładunku, usprawnienia w przeładunkach),
- cena za przewóz,
- właściwości techniczno-ruchowe (zwrotność, stateczność pojazdu),
- możliwość śledzenia przesyłki (choćby przez telefoniczny kontakt spedytora z przewoźnikiem czy kierowcą, jednak preferowane są nowoczesne rozwiązania informatyczne, takie jak śledzenie przesyłki przy pomocy narzędzi informatycznych).

Jeśli dany przewoźnik spełnia powyższe kryteria, spedytor składa **zamówienie środka transportu**. Trasa przewozu oraz odległość podawana jest w zamówieniu środka transportu. Dodatkowo, dla przewozów międzynarodowych ustalane jest także przejście graniczne.

Kolejnym elementem w etapie doradztwa jest przygotowanie dokumentów przewozowych, a w szczególności wypełnienie listu przewozowego. Prawidłowe wystawienie listu przewozowego jest kluczowe dla prawidłowej i sprawnej realizacji przewozu. List przewozowy jest przede wszystkim dowodem zawarcia umowy przewozu oraz właściwego sposobu realizacji usługi¹⁵. **Za prawidłowe wypełnienie listu przewozowego odpowiedzialny jest zleceniodawca**. Dodatkowo, zleceniodawca musi dostarczyć wszelkie pozostałe dokumenty niezbędne do realizacji przewozu, mogą to być np. specjalne instrukcje bezpieczeństwa przy przewozie towarów niebezpiecznych. Jednak, jak już się dowiedzieliśmy, głównym zadaniem spedytora jest maksymalna pomoc zleceniodawcy, zatem w praktyce często spedytor przygotowuje także wszelkie niezbędne dokumenty.

Mając przygotowane dokumenty przewozowe, możemy przystąpić do **organizacji procesu ładunkowego**. Głównym zadaniem spedytora w tej kwestii jest odpowiednie skalkulowanie kosztów oraz czasu związanych z ewentualnymi przeładunkami np. kontenera ze statku na naczepę. Dodatkowo, spedytor musi także uwzględnić w swoich kalkulacjach, czy przesyłka będzie przez pewien okres składowana w magazynie, zanim zostanie dostarczona do punktu odbioru.

Przed załadunkiem towaru następuje **etap kontroli ilościowej i jakościowej**, czyli weryfikacja zapisów w liście przewozowym ze stanem faktycznym. Dodatkowo, klient może określić formę kontroli lub sformułować ogólne wymagania odnośnie jakości prac załadunkowych oraz zabezpieczenia ładunku.

Po zrealizowaniu czynności związanych z załadunkiem zleceniodawca otrzymuje list przewozowy (odpowiedni dla danej gałęzi transportu), który jest dowodem zawarcia umowy przewozu.

W trakcie trwania przewozu, czyli w etapie przemieszczania, spedytor powinien być w kontakcie ze wszystkimi uczestnikami procesu transportowego. To właśnie spedytor otrzymuje i ewentualnie przekazuje dalej takie informacje jak:

- zlecenia wykonania przeładunku, magazynowania, kontroli, dokonania odprawy celnej,
- status przesyłki, czyli informacji co w danym momencie dzieje się z przewożonym towarem,
- zgłoszenie towaru do odprawy celnej,
- datę oraz godzinę dostarczenia przesyłki do odbiorcy.

W etapie przemieszczania może wystąpić **konieczność odprawy celnej towaru**. Do przeprowadzenia odprawy celnej niezbędne są dokumenty przewozowe, a dane w nich

¹⁵ Tamże, s. 26.

umieszczone powinny się zgadzać ze stanem faktycznym, czyli np. ilość rzeczywiście przewożonych palet powinna być zgodna z danymi podanymi w liście przewozowym. Do czynności związanych z odprawą celną zalicza się¹⁶:

- wprowadzenie towaru na polski obszar celny (przekroczenie granicy),
- dostarczenie towaru do granicznego urzędu celnego lub miejsca wyznaczonego przez organ celny,
- przedstawienie towaru do urzędu celnego (zawiadomienie o dostarczeniu),
- zgłoszenie celne,
- objęcie towaru procedurą celną,
- uregulowanie należności celnych,
- zwolnienie towaru.

Ostatni etap realizacji czynności spedycyjnych polega na wyładunku towaru, wydaniu pokwitowania, zweryfikowaniu dostarczonego towaru oraz uregulowaniu należności przez zleceniodawcę wobec spedytora oraz przez spedytora wobec przewoźnika. W przypadku uszkodzenia ładunku podczas przewozu, spedytor wystawia także protokół szkodowy.

Czy wiesz, że ...

Unia Europejska posiada jednolity rynek wewnętrzny, który obejmuje obszar bez granic wewnętrznych i pozwalający na swobodne przemieszczanie się w nim zwany Unią Celną. Główną ideą Unii Celnej jest zakaz pobierania cła oraz opłat podobnych do cła w obrocie towarowym pomiędzy członkami Unii. Dodatkowo, Wspólna Unia Celną stosuje w handlu z krajami trzecimi Zintegrowaną Taryfę Celną Wspólnot Europejskich.

PAMIĘTAJ

Czynności spedycyjne, realizowane są stopniowo, w ramach pięciu etapów. Pierwsze dwa etapy, czyli etap wstępny oraz doradczy, nie muszą doprowadzić do zawarcia kontraktu pomiędzy zleceniodawcą a spedytorem. W praktyce spedytor dostaje wynagrodzenie za pracę dopiero po zrealizowaniu omawianych pięciu etapów.

Podsumowanie

Głównym zadaniem spedytorów jest organizowanie procesu transportowego w taki sposób, aby spełnić oczekiwania zleceniodawcy. Zatem to właśnie spedytor musi prawidłowo dobrać pojazd do przewozu danego ładunku, wybrać rzetelnego przewoźnika oraz cały czas nadzorować przewóz, tak aby ostatecznie ładunek trafił na czas do miejsca odbioru w nienaruszonym stanie. Warto także pamiętać, że im lepiej dany spedytor organizuje procesy transportowe, tym więcej otrzymuje zleceń od klientów, a co za tym idzie tym większe są jego zarobki.

¹⁶ Tamże.